

Ö S S Z E G Z É S

2022/2023. évi Budapest Ösztöndíj Programban résztvevő ösztöndíjas neve:

Kiss Dániel István

Felsőoktatási intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar,
jogász szak

Kutatási téma címe: Gyakorlatok és jó gyakorlatok a helyi önkormányzati rendeletalkotásban:

Meddig ér a takaró? Az önkormányzati jogalkotás és a helyi közügy határai

Kutatás rövid ismertetése:

Az államon belüli helyi közösségek önkormányzáshoz való joga a kezdetektől azon az igényen alapult, hogy egy földrajzilag körülhatárolt területen élő emberi közösség maga intézhesse a helyi közügyeit. Ugyanakkor szintén jogos igény a mindenkori központi kormányzat oldaláról, hogy a társadalmi viszonyok irányításában elsőbbséget élvezzen és ezt országos szinten egységesen végezhesse el. A központi és a helyi jogalkotás, a többségi demokrácia és az autonóm közösségek jogalkotó hatásköre közötti egyensúlyt a jogrendszerünkben a „helyi közügyek” generálklauzulája hivatott kialakítani. A helyi önkormányzatok hatásköreiket, így a jogalkotást is a helyi közügyek keretei között gyakorolják. Egy homályos feladatmegosztási szabály eltérő értelmezése mentén kialakuló közjogi viták ronthatják a központi és a helyi közhatalmat gyakorló szervek hatékonyságát. Hogyan áll ilyen téren a hazai jogrendszerben alkalmazott generálklauzula? Az Alaptörvény nem határozza meg a helyi közügy fogalmát, míg az Möt. 13. §-a egy igen részletes, ám csak exemplifikatív felsorolást tartalmaz a helyi közügyek körébe tartozó társadalmi viszonyokról, ugyanezen törvény 4. §-a szintén egy további értelmezésre szoruló meghatározást ad. A jogirodalom álláspontja szerint a helyi és országos közügyek között széles szürke zóna húzódik, s csak esetről esetre történő mérlegeléssel lehet eldönteni, hogy adott tárgykör helyi vagy országos közügy-e, vagyis a központi vagy a helyi jogalkotó terebélyében tartozik. Céлом, hogy elősegítsem a „rendteremtést” ebben a szürke zónában. A kutatás során megismert releváns szakirodalom meglehetősen lakonikus a témát illetően; megállapításai azzal foglalhatók össze, hogy a helyi közügy nem más, mint amit a törvényhozó a helyi közügyek közé sorol. Vajon elégséges ezt megállapítani? Ha igen, helyes-e ez a rendszer? Hogyan tud a generálklauzula generálklauzulaként működni és nem egy (negatív) enumeratív szabályozásnak teret adni? A kutatásom során elkülöníttem a helyi közügy fogalmának formális és materiális értelmezését. Vizsgálom a két értelmezés kapcsolatát, az önkormányzatok hatásköreire gyakorolt (lehetséges) hatását, az egyes értelmezések érvényesülését a joggyakorlatban, valamint az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján megkísérlem megalkotni a helyi közügy materiális definícióját, de lege ferenda pedig egy lehetséges utat felvázolni a helyi közügyek materiális értelmezésének felhasználásával az önkormányzatok (relatív) autonómiájának hatékonyabb védelmére.